

Bilag om skolestart¹

I. Småbørnsområdet

Formålet for dagtilbud fremgår af servicelovens § 8, stk. 2-5:

§ 8. Kommunen fastsætter mål og rammer for dagtilbuddenes arbejde som en integreret del både af kommunens samlede generelle tilbud til børn og af den forebyggende og støttende indsats over for børn, herunder børn med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med andet behov for støtte.

Stk. 2. Dagtilbuddene skal i samarbejde med forældrene give børnene omsorg og støtte det enkelte barns tilegnelse og udvikling af sociale og almene færdigheder med henblik på at styrke det enkelte barns alsidige udvikling og selvværd og bidrage til, at børn får en god og tryk opvækst.

Stk. 3. Dagtilbuddene skal give muligheder for oplevelser og aktiviteter, der bidrager til at stimulere barnets fantasi, kreativitet og sproglige udvikling, samt give barnet rum til at lege og lære og til fysisk udfoldelse, samvær og mulighed for udforskning af omgivelserne.

Stk. 4. Dagtilbuddene skal give børn mulighed for medbestemmelse og medansvar og som led heri bidrage til at udvikle børns selvstændighed og evner til at indgå i forpligtende fællesskaber.

Stk. 5. Dagtilbuddene skal medvirke til at give børn forståelse af kulturelle værdier og for samspillet med naturen.

Med ikrafttræden den 1. august 2004 er der vedtaget en ændring til lov om social service om pædagogiske læreplaner i dagtilbud til børn. Herefter er det et krav, at alle dagtilbud skal udarbejde en pædagogisk læreplan for børn i aldersgruppen 1/2-2 år og aldersgruppen fra 3 år til skolealderen, der giver rum for leg, læring og udvikling. For den kommunale dagpleje udarbejdes læreplanen samlet for alle dagplejehjem tilknyttet den kommunale dagpleje.

Temaer og mål i pædagogiske læreplaner skal blandt andet bidrage til, at læringen i dagtilbuddet kan sikre en harmonisk overgang til fritidsliv og skolen.

---

¹ Bilaget er udarbejdet af Sekretariatet for ministerudvalget for Danmark i den globale økonomi. Papiret er sendt til Globaliseringsrådet som faktisk baggrund for Globaliseringsrådets diskussioner. Globaliseringsrådet kan ikke tages til indtægt for bilaget.

Med indførelse af de pædagogiske læreplaner har dagtilbuddene ændret sig fra primært at være en pasningsforanstaltning til i højere grad at udgøre et allerførste trin i uddannelsessystemet, der gør det muligt at tænke den pædagogiske indsats i børnehaverne sammen med skolestarten.

Af de børn, der går i børnehaveklasse i dag, vil ca. 97% året forinden have benyttet et offentligt dagtilbud i form af børnehave eller anden form for dagtilbud i henhold til lov om social service. For de 0-2 årige er tallet 56%, hvilket skyldes, at børnene det første år ofte passes hjemme. For de 3-5 årige er dækningsgraden omtrent 95%.

II. Børnehaveklassen

Børnehaveklassen oprettes i henhold til folkeskoleloven og er i dag et etårigt frivilligt undervisningstilbud. Børnene optages i børnehaveklassen i det kalenderår, hvor de fylder 6 år eller senere. Børn kan dog optages i børnehaveklassen i det kalenderår, hvor de inden den 1. oktober fylder 5 år, hvis barnet må antages at kunne følge undervisningen i børnehaveklassen med henblik på at kunne gå i 1. klasse året efter.

I skoleåret 2004/05 har alene 0,4 pct. af eleverne i 1. klasse ikke gået i børnehaveklasse, svarende til 270 elever ud af ca. 70.000 elever.

I folkeskolelovens § 11 hedder det om børnehaveklassens undervisning: ”Undervisningen i børnehaveklassen gives overvejende i form af leg og andre udviklende aktiviteter. Det tilstræbes at gøre børnene fortrolige med skolens daglige liv.” Af stk. 2 fremgår at ”Undervisningsministeren fastsætter nærmere regler om indholdet i børnehaveklassen, herunder målene i børnehaveklassen.”

Det fremgår af bekendtgørelsen (2003), at undervisningen i børnehaveklassen skal tilstræbe, at børnene: ”som en del af den alsidige personlige udvikling tilegner sig viden og færdigheder, som undervisningen i skolens grundlæggende fag kan bygge videre på”. Bekendtgørelsen omfatter desuden bindende mål og indholdsbeskrivelser for 6 obligatoriske temaer: Sprog og udtryksformer, Natur og naturfænomener, Det praktisk musiske, Bevægelse og motorik, Sociale færdigheder samt Samvær og samarbejde.

Danmarks Evalueringsinstitut offentliggjorde i 2002 en evaluering af børnehaveklassens virksomhed. Evalueringsrapporten konkluderede bl.a., at børnehaveklassen har karakter af appendiks til skolen, idet mange lærere og forældre anser 1. klasse som den ’rigtige’ skolestart. Blandt rapportens anbefalinger kan følgende nævnes:

- Der udarbejdes en national målsætning og indholdsplan for børnehaveklassen, der bygger på legen som det bærende element. *(Dette er efterfølgende sket, jf. ovenfor)*
- Den undervisningspligtige alder nedsættes til 6 år.
- Der udarbejdes konkrete mål og rammer for helhed og sammenhæng i dagtilbud, skole og fritidsordning, som omfattes af en helhedsplan for de 3-9 årige børn. *(Der er efterfølgende udarbejdet regler for indholdet i dagtilbud i overensstemmelse med reglerne for børnehaveklassen)*
- Både lærer- og pædagoguddannelsen bør sætte fokus på de særlige pædagogiske og didaktiske forhold, der gør sig gældende i indskoling.

Folkeskolelovens § 4a tilbyder støtte til fremme af dansktilægnelsen hos tosprogede børn, der endnu ikke har påbegyndt skolegangen. Siden 1. august 1999 har kommunerne været forpligtet til at tilbyde tosprogede småbørn et sprogstimulerings tilbud fra fireårsalderen, hvis barnet efter sagkyndig vurdering har behov herfor. Med virkning fra 1. januar 2003 er § 4a udvidet til også at omfatte de treårige i og uden for dagtilbud. Derudover er sprogstimuleringen med virkning fra 1. august 2004 gjort obligatorisk for de tosprogede småbørn, der efter en sagkyndig vurdering har behov herfor.

III. 1. Klasse

Undervisningspligten indtræder den 1. august i det kalenderår, hvor barnet fylder 7 år. Børnehaveklassen medregnes i dag ikke i undervisningspligten. Den pligtige undervisning kan udsættes til et år efter undervisningspligtens indtræden, når det er begrundet i barnets udvikling. Et barn skal optages i 1. klasse i det kalenderår, hvor det fylder 6 år inden den 1. oktober, hvis det må antages, at barnet kan følge undervisningen i klassen.

Det forudsættes i folkeskoleloven, at danske børn normalt starter i 1. klasse i 7 års alderen. I Sverige og Finland begynder den pligtige undervisning ved 7 år, mens den i Norge og Island begynder ved 6 år.

Relativt mange forældre vælger at udskyde deres barns skolestart. I 2004 var det ca. hver fjerde dreng, som startede i 1. klasse i det kalenderår, han fyldte 8 år. For pigernes vedkommende drejer det sig om ca. hver sjette pige, som kommer senere i skole.

Næstved Kommune har i marts 2005 offentliggjort en analyse af baggrunden for, at forældre vælger at udsætte deres børns skolegang. Analysen oplister følgende begrundelser:

- Forældre er blevet mere bevidste om betydningen af et godt skoleforløb. Forældrenes generelle holdning er, at børnene ikke kan komme for sent i skole. Ved at udsætte skolegangen vil forældrene sikre, at barnet får ti gode år i skolen.
- Kravene i børnehaveklassen er steget. Forældrene reagerer på de stigende krav ved at vente med at sende børnene i skole.
- Endelig nævnes klassekvotienten og SFO'ernes størrelse. Klassekvotienterne er steget de seneste år, og SFOerne er blevet større. Færre voksne pr. barn betyder, at forældrene vælger at vente med at sende barnet i skole.

Det er sandsynligt, at de begrundelser for udsættelse af skolestarten, som fremføres af forældre i Næstved Kommune, er alment gældende.

Samarbejdsformer om børnenes overgang fra børnehave til skole

Både dansk, nordisk og international forskning viser tendenser til vanskeligheder i overgangen fra hjem/børnehave til skole. Nogle børn oplever et kulturchok i mødet med skolen og er ikke i stand til at anvende de kundskaber, færdigheder og adfærdsmåder, som de havde erhvervet sig og magtede i hjem og børnehave. Problemerne i Danmark kan bl.a. skyldes:

- For store forskelle mellem børnehave og skole (børnehaveklasse)
- Manglende kommunikation mellem forældre/børnehave og skolen

- Børns forventninger til skolen
- Strukturelle barrierer.

Der er gennem adskillige år – dels som lokale initiativer, dels på det kommunale niveau samt via lovgivning og udviklingsarbejde (fx samordnet indskoling, pædagogiske læreplaner, indholdsbeskrivelse i børnehaveklassen, forsøg med skolestart) - taget mange initiativer for at bringe større helhed og sammenhæng i børnenes hverdag. Det er sket i erkendelse af, at det er afgørende for børnenes udvikling, læring og trivsel, at barndommens institutionaliserede rammer bringes i god overensstemmelse.

IV. Uddannelseskraft

For at undervise i børnehaveklassen skal man iflg. folkeskoleloven være uddannet pædagog eller have en tilsvarende uddannelse, der er godkendt til formålet. Kvalifikationskravene til varetagelse af undervisning fra og med 1. klasse er som hovedregel læreruddannelsen.

Folkeskolelovens mulighed for samordnet indskoling åbner for, at pædagoguddannede børnehaveklasseledere kan undervise elever i 1. og 2. klasse, enten klasseopdelt eller i aldersintegrerede hold bestående af elever fra børnehaveklasse til og med 2. klasse, og lærerne i 1. og 2. klasse kan tilsvarende undervise eleverne i børnehaveklassen.

I forbindelse med forsøg med skolestart er der efter ansøgning til Undervisningsministeriet givet dispensation fra folkeskoleloven, således at læreruddannede og pædagoguddannede, i et videre omfang end hvad der gælder for samordnet indskoling, kan undervise i hhv. i børnehaveklassen og på de første klassetrin.

V. Pædagoguddannelsen

Evalueringsrapport om pædagoguddannelsen

Pædagoguddannelsen er blevet evalueret af Danmarks Evalueringsinstitut i foråret 2003. Evalueringsrapportens overordnede konklusion mht. den eksisterende uddannelse er: ”Uddannelsen kan generelt styrkes ved at tydeliggøre målene for undervisningen og kravene til de studerende, ved at udvikle undervisningsformer, som i højere grad tager hensyn til den meget sammensatte studentergruppe, og ved at skærpe kravene til forberedelsen, gennemførelsen og bearbejdningen af praktikperioderne”.

Evalueringen påpeger desuden følgende problemområder:

- En fælles forståelse og afklaring af specialiseringens rolle i uddannelsen mangler – og forekommer påkrævet
- De meget forskellige opfattelser af den faglige kerne tydeliggør nødvendigheden af, at der formuleres en ny form for faglighed
- Den eksisterende praktikordning har så mange indlysende svagheder, at den må omstruktureres.
- De nuværende eksaminer hænger ikke tilstrækkeligt sammen med studieforløbet i øvrigt, og grundlaget for vurdering er for uensartet.

Pædagogernes profil

Uddannelsen til pædagog varer 3 ½ år og veksler mellem undervisning på institution og praktik.

Pædagoger skal have kompetencer til at varetage de udviklings- og omsorgsopgaver, der er forbundet med pædagogarbejdet inden for et bredt arbejdsfelt, som bl.a. er defineret i lovgivningen, herunder ser-vice-loven og folkeskoleloven. Arbejdsfeltet omfatter børn, unge og voksne, herunder børn, unge og voksne med sociale, fysiske eller psykiske handicap på forskelligartede arbejdspladser.

I 2000/2002 var der ca. 80.000 pædagoger på arbejdsmarkedet. Heraf arbejdede ca. 45.000 i dagtilbud (dagpleje, vuggestuer, børnehaver, fritidshjem aldersintegrerede institutioner o. lign.), skolefritidsordninger, klubber klubber og klublignende tilbud, og 24.000 arbejdede inden for det såkaldte ”specialområde” (døgninstitutioner og opholdssteder for børn og unge, botilbud for voksne handicappede, inden for narkoområdet, psykiatrien o. lign.). Ca. 4.000 pædagoger arbejdede i børnehaveklasser.

Efter- og videreuddannelse

De pædagogiske diplomuddannelser udbydes af CVU’er og er videreuddannelsesforløb af en varighed på et studenterårsværk. Disse uddannelsesforløb henvender sig primært til pædagoger og lærere - nogle til begge grupper, andre er målrettet mod enten pædagoger eller lærere. Aktiviteten på de enkelte diplomuddannelser kendes, men der er ingen tilgængelige oplysninger om, hvor mange af deltagerne der er pædagoger.

For evt. faktuelle spørgsmål vedrørende folkeskolen: Kontorchef Peter Grønnegård, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 50 00.

For evt. faktuelle spørgsmål vedrørende pædagoguddannelsen: Kontorchef Peder Michael Sørensen, Undervisningsministeriet, telefon 33 92 50 00.

For evt. faktuelle spørgsmål vedrørende dagtilbud: Kontorchef Kirsten Á Rogvi, Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, telefon 33951310.